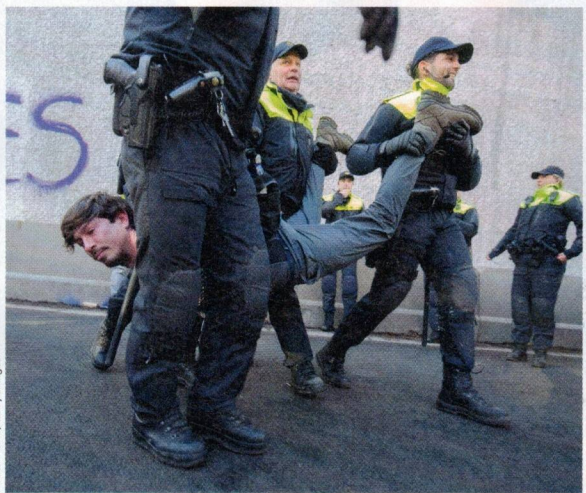

A12-BLOKKADE

Michel Porro/Getty Images

De opmars van Extinction Rebellion gaat snel. Door de wijze waarop de actiegroep is georganiseerd, is ze lastig aansprakelijk te houden.

Nard Lodewijk

Extingtion Rebellion gaat op 27 mei voor de zevende keer de A12 in Den Haag blokkeren. De activisten willen dat de overheid per direct stopt met het 'subsidieren' van de fossiele industrie.

De demonstranten beschrijven de acties altijd als 'vreedzaam protest' en 'burgerlijke ongehoorzaamheid'. Of het blokkeren van een snelweg onder deze noemers valt, is al langere tijd onderwerp van discussie.

'De groep heeft zich met deze actie bewust buiten de kaders van het demonstratierecht begeven,' zei Jan van Zanen (VVD), burgemeester van Den Haag, in een persbericht naar aanleiding van de laatste blokkade van de A12. Toch heeft

Extinction Rebellion de volgende verboden blokkade al aangekondigd.

Volgens Ingrid Michon-Derkzen (46), Kamerlid namens de VVD, heeft het blokkeren van de A12 niets te maken met demonstreren. 'Ik wil niets afdoen aan het demonstratierecht, maar daar vallen deze acties niet onder. Dit is moedwillig provoceren en de openbare orde verstoren. Er zijn prima afspraken te maken met een burgemeester over hoe je een demonstratie wil voeren, maar dat doet Extinction Rebellion bewust niet. Daardoor is de gemeente Den Haag veel mensen en middelen kwijt om zo'n ongecontroleerde actie in goede banen te leiden.'

De klimaatactiegroep waant zich vooralsnog ongrijpbaar. Waarschijnlijk

omdat er zelden demonstranten worden vervolgd, en de actiegroep op papier helemaal niet bestaat.

Extinction Rebellion (XR) staat niet in het handelsregister. Wel staan er diverse stichtingen ingeschreven bij de Kamer van Koophandel die zijn gelieerd aan de actiegroep, zoals Stichting Vrienden van XR. De afgelopen twee jaar gaf die stichting ruim 330.000 euro uit aan trainingen, acties en juridische zaken.

De stichting ontvangt geld van donateurs, waaronder een genereuze bijdrage van 50.000 euro van Oxfam Novib. Voor de rest zegt de stichting zich afzijdig te houden en alleen als geldschietter te fungeren. Het bestuur zegt niets af te weten

Ongrijpbare

Tijdens de vorige A12-blokkade zette de politie het waterkanon in, omdat de demonstranten weigerden te vertrekken

zaken ogenschijnlijk zowel juridisch als fiscaal op orde. Zo is de stichting een erkend goed doel volgens het Centraal Bureau Fondsenwerving, en geniet de stichting de ANBI-status (Algemeen Nut Beogende Instelling).

Een instelling met de ANBI-status heeft enkele belastingvoordelen. Zo hoeft er geen schenkbelasting te worden betaald, en zijn giften aftrekbaar. Eisen voor het verkrijgen van de ANBI-status zijn onder meer dat de instelling is gericht op het 'algemeen nut' en dat activiteiten van de instelling het 'algemeen belang dienen'.

De afgelopen jaren werden er meerdere keren Kamervragen gesteld over 'ongewenst gedrag door ANBI's'. Er werd een commissie opgetuigd die op 30 mei 2022 het rapport 'Toezicht op algemeen nut' publiceerde. In reactie op dit rapport stuurde Marnix van Rij, CDA-staatssecretaris Fiscaliteit en Belastingdienst, een brief naar de Tweede Kamer.

'De grens van de vrijheid van ANBI's om hun doelen na te streven ligt bij overtreding van de wet of daar waar een instelling door de rechter verboden wordt,' is te lezen in de brief. Voor zover bekend overtreedt Stichting Vrienden van XR niet de wet, maar de vraag is of het moreel gerechtvaardigd is dat een stichting die verboden snelwegblokkades financiert en faciliteert, dat moet kunnen doen met belastingvoordelen.

Volgens VVD'er Ingrid Michon-Derkzen moet de stichting achter Extinction Rebellion gewoon aansprakelijk kunnen worden gehouden. 'Ik vind het heel gek dat dit blijkbaar zo lastig is. En de ANBI-status? Die is in het leven geroepen voor goede doelen, niet voor geldschietters van activisten die de openbare orde verstoren.'

Rogier Wolf verwacht meer van dit soort losse, niet formele organisatiestructuren te zien. 'Dat past ook wel een beetje bij de polarisatie van de samenleving,' zegt Wolf. 'Er zullen steeds meer actiegroepen komen die op een decentrale wijze zijn georganiseerd. En met een reden. Het geld stoppen ze in een stichting, omdat het lastig is die aansprakelijk te houden.' EW

REBELLEN

van de plannen van demonstranten, wat merkwaardig is omdat de (op voorhand verboden) snelwegblokkades altijd worden aangekondigd. Stichting Vrienden van XR hoopt zich zo juridisch in te dekken tegen mogelijke aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt tijdens – door de stichting gefinancierde – demonstraties.

Volgens Rogier Wolf (49), advocaat en gespecialiseerd in rechtspersonen- en aansprakelijkheidsrecht, is het vrijwel onmogelijk om een stichting aansprakelijk te stellen voor eventuele schade die wordt aangericht door de actiegroep die zij financiert. 'Als een demonstrant een onrechtmatige daad begaat, kan hij of zij civielrechtelijk worden veroordeeld voor

een schadevergoeding. Maar een geldschietter aansprakelijk houden, is lastig. De stichting moet zelf een norm schenden. Bijvoorbeeld het overtreden van de wet of in strijd handelen met de maatschappelijke betamelijkheid. Een norm is ook dat je niet doelbewust iemand helpt de wet te overtreden. Het leveren van alleen een financiële bijdrage is dat strikt genomen niet. Voor aansprakelijkheid is meer nodig.'

Stichting Vrienden van XR heeft de

Stichting Vrienden van XR heeft de zaken zowel juridisch als fiscaal op orde